

Дан Лунгу - „Момиченцето, което си играеше на бог“

Опитва се да не го показва, но малко я е страх.

В Италия е от малко повече от година и ѝ се струва, че нещата повече се объркаха, отколкото да се улеснят, а пък сутрешното обаждане на Лаура я извади от равновесие. Нямаше как да ѝ откаже. Беше нейна бивша съученичка. Нещо повече – беше първият човек в Италия, който я беше накарал да се смее от сърце, и това, след като я беше измъкнала от голяма беля. Искаше да ѝ каже не, обаче не знаеше как; и съжали веднага след като затвори. Не, не е създадена за авантюри, добре знаеше това. Понякога се чудеше как беше рискувала да дойде в Италия. Беше се случило така, както стават много неща, като гръм от ясно небе.

Без да помисли, обеща на Лаура, че може да я приеме вечерта да спи при нея. Каква глупост! Разбира се, че беше без знанието на работодателите. Синьор Ренато и синьора Силвия, или накратко синьорът и синьората, както ги наричаше тя, са много симпатични или по-скоро – любезни хора, но им беше предостатъчна една чужденка в къщата, знаеше го добре. Всъщност, по-точно казано, стигаше им една румънка в къщата. Няколко дни, след като Лоредана им я предаде като някакъв колет, синьор Ренато я беше помолил, възможно най-учтиво, как иначе? – да не казва на съседите, че е от Румъния, ако някой я попита. Не си беше позволила да се ядоса, беше твърде изплашена. С времето осъзна, че излизането от кожата е лукс, че не е за всекиго. Би било хубаво да можеше да попита на свой ред, а откъде да каже, че е, може би че е от Африка? ... от Лапония, от кои по-престижни земи я караха да изглежда излъчването и езиковите грешки? Тя обаче едва говореше италиански и, честно казано, нямаше никаква смелост. Или поне да му беше поискала разрешение, в случай че никой не я пита нищо, да може да казва, че е румънка...

Както и да е, минало е вече, макар да не ѝ се отрази никак добре тогава!

Всичко беше като събуждане от упойка: три дни след като си пристигнал да работиш в чужда страна, без да знаеш езика, а преди това си пътувал само в отпуските си на планина и море. Оглеждаш се наоколо и едва разбираш за какво иде реч. Докато се учиш да общуваш що-годе, мъглата пред очите ти лека-полека изчезва. Колко стоя нощем през онзи първи месец, за да кълве глаголи и да научи как се казва на пашърнака, чорапите, клизмата, имаше неясни спомени, с малки изключения. Втория месец придобиваш кураж, а на третия започваш да се чувстваш добре и да ти харесва. Това е, ако имаш работа и ако собствениците са свестни. Ако ли пък не, то животът ти може да бъде повече от непредвидим, наистина унизителен, беше чувала доста ужасяващи истории.

Лаура звънна в 11, когато знаеше, че е по-свободна, и заговори бързо, отчаяно и разбъркано, с притаен глас, както се случва в критични ситуации, та после сама трябваше да реконструира събитията и да не знае какво да мисли. Именно с това се зае след 11 часа, като едновременно с това се опитваше да изпълнява и задълженията си. И по-точно – да приготвя обяда за Нона. Беше схванала, че е имала някакви неприятности с дъртофелника, както му викаше Лаура, за когото се грижи, че се беше разгорял някакъв спор, че дори е имало и леко посдърпване, което наистина звучеше странно, понеже, доколкото знаеше, старецът на Лаура беше наполовина парализиран, а тя си беше събрала парцалките и си беше тръгнала, била на улицата, нейният Джон нямал даже и *posto letto*, от около седмица ношува където свари, старите му дружки не го бяха приютили, защото при тях вече е фул, тъй че го карал, накъдето го завее вятърът, временно, разбира се, нещата щяха да се оправят, но тя спешно имаше нужда от приютяване, дори и само за една нощ.

Напълно в стила на Лаура!

Уговориха се за подробностите, след като ѝ беше казала да дойде, е, наистина, с половин уста, но нямаше как да я изостави в беда, знаеха се още от гимназията, както се казва. Обясни ѝ как да отвори външната врата, кой е нейният прозорец. Да дойде в района около десет и половина и да чака, защото тя не може да излезе. Да остави парцалите си на друго място, защото в никакъв случай не можеше да влезе с тях. Когато се убеди, че всички спят, щеше да ѝ направи знак, като два пъти последователно загаси лампата, тогава тя трябваше да се приближи до вратата. Като по филмите. Тогава ще излезе и ще я пусне, да не вземе да ѝ хрумне в този час да звъни на вратата или по телефона. Истински късмет беше, че стаята ѝ беше на партера, също и тази на Нона, защото тя се движеше с инвалидна количка. Спалнята на синьора и синьората беше горе, където имаше още и кабинет, и допълнителна стая за гости освен тази долу. Ще я вземе в леглото при себе си, няма да рискува да я остави в стаята за гости, макар да имаше ключ за там, чувстваше се по-сигурна да знае, че е там, близо. Не се чувстваше добре, че прави подобно нещо, но не можеше и да я остави на улицата. Говореше по телефона и усещаше, че я обземат тревоги и чувство за вина. Накрая Лаура каза нещо от рода на – че ако не дойде в уречения час, значи са я заловили карабинерите. Това я изуми. Какво беше направила тази шматка? Може би беше убила стареца и сега идваше да се подслони в нейното легло... Колкото повече мислеше, толкова повече я обземаше страх и ѝ се струваше, че се беше замесила в някаква история, която не я засягаше. Струваше ѝ се, че най-малкото зло в случая щеше да е да бъде заловена от работодателите си с още една румънка и изпратена у дома.

– За какво мислиш, мила Летиция? За децата ли тъгуваш? – попита я Нона, докато елегантно разрязваше рибата в чинията си.

Тя ѝ се усмихна тъжно и поклати глава неопределено, не искаше да лъже, нито да разговаря. Въпреки своите седемдесет и пет години, Нона много лесно схващаше тези знаци. Обичаше да разговаря, но знаеше и да мълчи деликатно, без да те накара да се чувстваш глупаво. Синьора Силвия сякаш не беше нейна дъщеря, тъй като любезността при нея беше или дебелашка, или авторитарна. Убедена беше, че има правото да ти отправя всевъзможни упреци, особено ако ги полее с добри маниери, защото това, така или иначе, влизаше в месечното заплащане. Синьор Ренато пък беше още по-странен. Той предпочиташе синьората да ѝ предава императивните му молби дори когато тя беше там и чуваше. Само когато нямаше друг изход, се обръщаше директно към нея с някаква карнавална любезност, която ѝ напомняше за един комик от детството ѝ. Но както и да е, те са точни с плащанията, плащат ѝ добре и никога не са я нагрубявали, нещо, което, доколкото беше разбрала от другите румънци, с които беше успяла да разговаря, означаваше максимално добри условия.

Но ако не беше Нона с нейната тактичност, щеше да ѝ бъде много по-трудно. Може би дори щеше да се върне в Румъния... С нея прекарваше по-голямата част от деня, понеже другите двама тръгваха сутрин в седем-седем и петнайсет и се връщаха тя към шест, а той по-късно. Нона, телевизорът и телефонът съставляваха нейния свят за комуникация. С нея беше усъвършенствала и италианския си, понеже ѝ обясняваше търпеливо и внимателно нещата, които не намираще в речника или когато нямаше време да ги търси. В началото леко се стесняваше от кокетната старица. Струваше ѝ се, че няма да може да изпълнява прищевките ѝ, понеже ѝ изглеждаше капризно същество, но не аристократично, ами такова, озлобено от своя недъг. Изперкала бабичка, която се чуди на кого да трие сол на главата, умираща от скука и мразеща младите и здрави хора. Беше ѝ трудно да разбере защо си избира внимателно, кокетно и след дълга преценка дрехите и аксесоарите всеки ден, макар че в повечето случаи оставаше у дома. В първите дни не успяваше да проумее по никакъв начин защо на обяд, макар да бяха само те двете, тя трябваше да подрежда масата до най-малката подробност също като в

люксов ресторан. Тя даже не познаваше всички тези привички и дреболии и пак Нона я научи на тях. За миенето на косата искаше да ходи във фризьорски салон или викаше фризьорката у дома. Но лека-полека свикна, че това е нейният начин да живее и вероятно да се бори с възрастта.

Онова, което ги сближи най-много, се случи една сутрин във всекидневната. Нона четеше, седнала в инвалидната си количка, а тя чистеше с прахосмукачката. Телевизорът работеше както обикновено.

Може би беше февруари. Да е било най-късно началото на март. Всъщност няма никакво значение. Нона четеше Реймънд Чандлър. Прекрасно! Беше се преситила на италиански класици. На моята възраст удоволствието е по-важно от мнението на хората и препоръката на критиците! – казваше тя. Сутрин чистеше, излъскваше банята и кухнята, избърсваше праха и всичко останало. Нона понякога ѝ говореше, а друг път четеше. Случваше се и да задреме. Не обичаше телевизора, но го оставяше да работи заради нея, да привикне ухото ѝ към италианския. Едва на стари години се научаваш да бъдеш свободен, казваше тя. Но само ако не те хване склерозата, добавяше после. Когато по телевизията започна да пее Жак Брел, тя, Летиция, спря прахосмукачката, за да го слуша. „Ne me quitte pas“ беше една от предпочитаните песни на техния клас в педагогическата гимназия, в който бяха повече момичета, а и имаха невротна млада учителка по френски. И, разбира се, я знаеха наизуст. „Moi je t’offrirai/Des perles de pluie/Venues de pays/Où il ne pleut pas.“ В дванайсти клас се запозна с Вали, той беше студент и през ваканцията беше дошъл на гости при приятел. „Ne me quitte pas/ Je t’inventerai/Des mots insensés/Que tu comprendras/ Je te parlerai/ De ces amants-là/ Qui ont vu deux fois/ Leurs cœurs s’embraser.“ И, разбира се, се влюби. Беше зима и снегът падаше на снежинки, големи колкото пискюлите на шапките им. Такива бяха на мода. „Laisse-moi devenir/L’ombre de ton ombre/L’ombre de ta main/ L’ombre de ton chien/ Ne me quitte pas.“ През март каза, че ще отиде да разгледа университета, искаше да се запише във Филологическия. В студентското градче, естествено, отново се среща с Вали. Последваха два блажени дни, които си припомняше от време на време, колкото да си зареди батериите, а после настъпиха месеци, преситени със събития. През лятото получи разпределение като учителка и избухна чудовищен скандал с другаря Петру Косой, тоест с баща ѝ, за което не искаше да си спомня, с Вали вдигнаха сватба, а през декември, преди революцията, роди Малина. Малката вдигаше врява колкото цяло езеро с жаби. Стариат се съгласи за сватбата едва накрая, и то защото се боеше за директорския си стол в училището. При комунистите не можеше да си правиш шеги със семейния морал и с примера, който партийните членове даваха на обществото. Едно незаконно дете би било истинска катастрофа! Преглътна сватбата, но на Вали не прости. Така и така коремът ѝ беше доста голям на сватбата, истински късмет беше тази рокля с волани...

– Le grand belge, Jacques Romain Georges Brel – каза тогава Нона, като вдигна нос от Чандлър.

– Je l’adore!

– Alors, vous parlez français! Une belle surprise!

– Oui, je me débrouille, madame!

Вечерта по време на вечерята Нона придоби тайнствено изражение и с чаша червено вино в ръка съобщи, че има голяма изненада. Синьорът и синьората я аплодираха любезно. Нона я погледна право в очите и каза: Мили мои, нашата Летиция говори прекрасно френски, да се чукнем в нейна чест. Малко преувеличаваше, но каза точно това. Онези двамата я погледнаха първо недоумяващо, а после с възхищение. Всички чукнаха чашите си, а пък сърцето ѝ се уголеми колкото цял слон. Можете ли да си поговорите, че да му се насладим и ние? – запита синьорът. В гласа му имаше капчица

съмнение, добре разтворено в бурето на доброто възпитание. Имаше и може би малко недоволство, сякаш от този момент нататък трябваше да ѝ плаща повече. Те звънливо заразказваха за Жак Брел и за съседа му в гробищния парк, Гоген.